

**JŪRININKŲ SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS CENTRAS**

IŠPLĒSTINĒS PRAKTIKOS SLAUGYTOJO VAIDMUO ŠEIMOS GYDYTOJO KOMANDOJE

Ingrida Veitienė

Išplėstinės praktikos slaugytoja

2024-12-04

IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS

SLAUGYTOJAS(IPS)-

SAVARANKIŠKAS

SPECIALISTAS, GEBANTIS

KONSULTUOTI, DIAGNOZUOTI

IR PASKIRTI GYDYMĄ.

IPS nuo bendrosios praktikos slaugytojų skiriasi geresniais vadovavimo ir konsultavimo, tarpprofesinių santykių palaikymo, pacientų priežiūros valdymo ir jų sveikatos skatinimo dimensijomis.

Jų kompetencijos yra gilesnės ir platesnės nei bendrosios praktikos slaugytojų.

IPS geba:

Identifikuoti paciento problemas, laiku inicijuoti pagalbą, valdyti situaciją bendradarbiaujant su kitais sveikatos priežiūros specialistais.

Savarankiškai konsultuoti pacientus pagal kompetenciją, taikyti inovatyvius sprendimus remiantis naujausiomis mokslo žiniomis, mokslo grįstą praktiką pritaikyti pacientų gerovei didinti.

- Jungtinės Valstijos (1960-ieji)
- Kanada (1970-ieji)
- Skandinavijos šalys (1980–2000-ieji)
- Jungtinė Karalystė (1990-ieji)
- Airija ir Nyderlandai (2000-ieji)
- Kinija, Singapūras, Pietų Korėja (2010-ieji)
- Pietų Afrika (2000-ieji)
- IPS programos pradėta Lotynų Amerikoje.

IPS atsiradimą kiekvienoje šalyje skatino skirtingos problemos: gydytojų trūkumas, poreikis gerinti paslaugų kokybę, didėjantis paslaugų poreikis, senstanti visuomenė, poliligtumas, lėtinių neinfekcinių ligų paplitimas ir kt.

Pagrindiniai iššūkiai ir tendencijos

Reguliavimas ir standartizacija:

- Daugelyje šalių išplėstinės praktikos slaugytojams suteiktos teisės labai skiriasi. Kai kurios šalys leidžia visišką savarankiškumą, o kitur jų veikla yra griežtai reguliuojama.

Švietimas ir mokymai:

- Slaugytojai, siekiantys dirbti išplėstinės praktikos srityje, dažnai privalo turėti magistro laipsnį ir atitikti nacionalinius sertifikavimo reikalavimus.

Augantis poreikis:

- Senstanti pasaulio populiacija ir lėtinių ligų plitimas skatina IPS vaidmens plėtrą globaliu mastu.
- Išplėstinės slaugos praktika plinta pasaulyje kaip esminė priemonė sprendžiant sveikatos priežiūros prieinamumo ir efektyvumo problemas. Skirtingos šalys pritaiko šį modelį pagal savo sveikatos sistemų poreikius, o IPS tampa neatsiejama sveikatos priežiūros sistemos dalimi daugelyje regionų.

Išplėstinės slaugos praktikos plėtra Lietuvoje

- LR SAM 2014 m. priėmė įsakymą, kuriame apibrėžė išplėstinę slaugos praktiką
- Lietuvos sveikatos mokslų universitete (LSMU) nuo 2015 m., pirmą kartą Lietuvoje, prasidėjo dviejų metų trukmės išplėstinės slaugos praktikos magistrantūros studijų programa. 2019 m. prisijungė ir Vilniaus universitetas taip pat siūlydamas išplėstinės slaugos praktikos magistrantūros studijas. 2017 m. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinta Medicinos norma (MN160:2017), kurioje apibrėžiamos išplėstinės praktikos slaugytojo teisės, pareigos ir kompetencijos.
- 2023 metų gruodžio 21 dieną buvo atliktas įstatymo pakeitimas ir išplėstinės praktikos slaugytojus gali rengti nebūtinai medicinos gydytojus rengiantis universitetas. Dėl IPS programos patvirtinimo iš SAM laukia KU.

Iššūkliai ir perspektyvos

IŠŠŪKLIAI:

- **Teisinė bazė.**
- **Visuomenės informuotumo stoka:** Pacientai dar ne visada žino apie slaugytojų kompetencijų plėtrą ir jų teikiamų paslaugų galimybes.
- **Mokymo programų trūkumas:** Jų dar nėra pakankamai, kad būtų paruošta didelė specialistų grupė.

PERSPEKTYVOS:

- Lietuvos sveikatos apsaugos ministerija ir universitetai planuoja didinti slaugytojų savarankiškumą, ypač kaimo ir mažiau apgyvendintose vietovėse.
- Išplėstinės slaugos praktika galėtų būti svarbi siekiant mažinti gydytojų darbo krūvį, ypač pirminės sveikatos priežiūros srityje.
- Tikimasi, kad iki 2030 m. išplėstinės praktikos slaugytojai taps svarbia sveikatos priežiūros dalimi, ypač diagnozuojant ligas, skiriant gydymą ir valdant lėtines ligas.

Išplėstinės slaugos praktika JSPC 2022

VIZIJA

- Perimti dalį šeimos gydytojo pareigų, vengti kompetencijų dubliavimosi.
- Greitesnis konsultacijų prieinamumas.
- Geresnės konsultacijų kokybės.
- Paciento poreikių sveikatos priežiūros srityje patenkinimas..
- Sveikos gyvensenos mokymas.

Darbo organizavimo modeliai komandoje

- *Gydytojas su IPS dirba viename kabinete.*
- *Gydytojas ir IPS dirba atskiruose kabinetuose.*
- *Gydytojas ir IPS dirba individualiai atskiruose kabinetuose.*

IPS kabinete reikalingų priemonių sąrašas

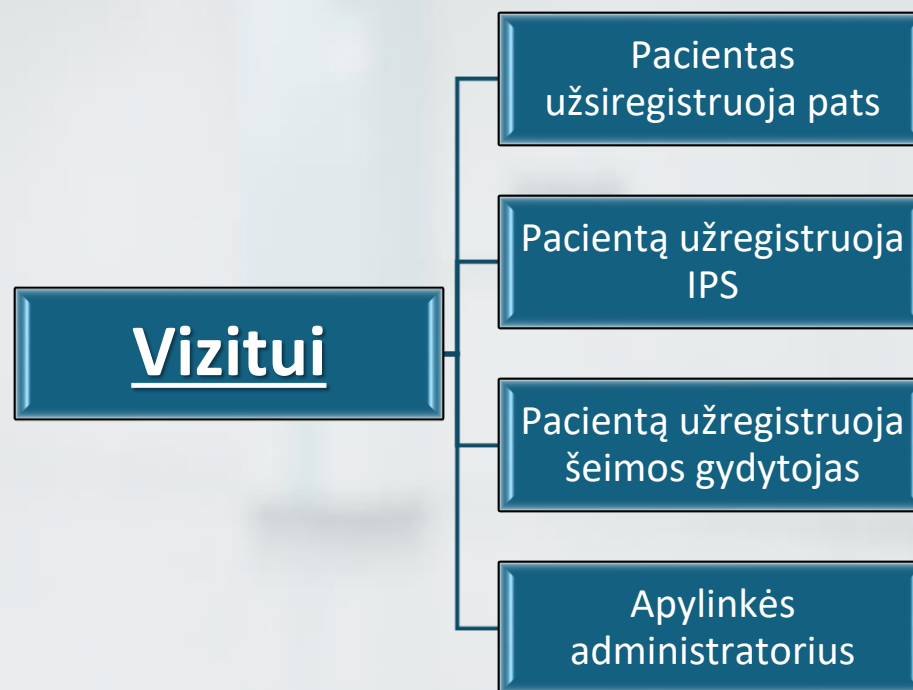
- ✓ Svarstyklės;
- ✓ Ūgio matuoklė;
- ✓ Centimetrinė juostelė;
- ✓ Termometras;
- ✓ Otoskopas;
- ✓ Spaudimo matavimo aparatas;
- ✓ Stetofonendoskopas;
- ✓ Elektrokardiografas.
- ✓ Pulsoksimetras;
- ✓ Tonometras (akyspūdžio matavimas);

IPS darbas šeimos gydytojo komandoje

Apylinkėje pirminėje sveikatos priežiūroje dirba:

- Šeimos gydytojas;
- Išplėstinės praktikos slaugytojas;
- Bendrosios praktikos slaugytojas;
- Apylinkės administratorius.

IPS darbas šeimos gydytojo komandoje

IPS KONSULTUOJA PACIENTUS:

- Sergančius LNL;
- Ūmių susirgimų atvejais;
- Profilaktikos klausimais;
- Pasiruošimas operacijai

IPS užduotys šeimos gydytojo komandoje

- Užsakyti ir interpretuoti diagnostinius tyrimus .
- Valdyti lėtines ligas (sekti, stebėti, mokyti, duoti gyvensenos patarimus esant neūmiai būklei).
- Išrašyti, tęsti vaistus be gydytojo priežiūros.
- Referuoti apie paciento būklę kitiems specialistams .
- Vykdyti prevencinę veiklą ligų išvengimui, rizikos faktorių pašalinimui .
- Diagnozuoti ir gydyti pirminėje sveikatos priežiūros grandyje esant ūmioms būklėms.
- Atlikti fizinį ištyrimą bei naudoti kitus sveikatos būklės vertinimo metodus ir klinikinius tyrimus
- Bendradarbiauti su kolegomis, pacientais ir jų šeimomis
- Vykdyti sveikos gyvensenos skatinimą, ligų prevenciją ir teikti žinių apie sveikatą

IPS vaidmenys šeimos gydytojo komandoje

- Paslaugų tęstinumo užtikrintojas,
- paciento artimųjų konsultantantas,
- slaugytojų mentorius,
- tarpininkas tarp paciento ir gydytojo,
- paslaugų prienamumo užtikrintojas,
- sprendimų priėmėjas,
- sveikatos būklės ir pirminių tyrimų vertintojas.

Sėkmės veiksniai

- Šeimos gydytojo palaikymas ir dalijimasis žiniomis, informacija.
- Darbas toje pačioje apylinkėje 20 m.
- Bendradarbiavimas komandoje ir aiškūs komandos narių vaidmenys.
- Pacientų ir komandos narių pasitikėjimas vieni kitais.
- Ilgesnis laikas paciento konsultacijai.
- Edukuoti pacientai.
- Pacientų pasitenkinimas prieinamesnėmis, kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Klinikinė situacija

2023-08-17 Į priėmimą atvyko 34 m. pacientė, užregistruota šeimos gydytojos, dėl valgymo sutrikimų, nepakankamo KMI. Pacientė turinti lėtinę skydliaukės patologiją. Nuolat vartojami medikamentai: tiroxin po 75 mcgx1 selenas po 200 mcgx1. Jaučiasi blogai. Skundžiasi bendru silpnumu, nuovargiu, padidėjusiu jautrumu, nemiga, blogu apetitu, plaukų slinkimu. Minėti nusiskundimai trunka apie vienerius metus. Seiminė anamnezė: mama serga kiaušidžių ca, PAH; tėtis : II tipo CD, PAH, podagra. Alergijų- , Žalingus įpročius –neigia. Atlikus bendrą klinikinį tyrimą pakitimų nestebima.

Iš surinktos anamnezės paaiškėjo, kad pacientė augina du mažamečius vaikus, dažnai tenka keltis naktimis. Vyras dirba užsienyje, grįžus vyrauja įtampa, santykius įvardija kaip toksiškus. Pagalbos iš artimos aplinkos nesulaukia. Darbas mėgstamas. SG siūsta psichiatro k-jai dėl valgymo sutrikimų, dar nenuvyko.

- Ūgis 170cm, Sv.-41 kg. **Kūno masės indeksas: 14.19 kg/m²** AKS 100/65mm/hg, ŠSD-70k/min, oda sausa, be matomų pakitimų. **IPS kontrolė po 1mėn,**

IPS konsultacijų metu

- Pacientės bendros būklės vertinimas, svorio dinamikos stebėjimas.
- Gydytojo skiriamų kompensuojamų vaistų kontrolė, pratęsimas, nemedikamentinis gydymas.
- Sudarytas kasdienis veiklos planas .
- Sveikos gyvensenos mokymas:
 - a) mitybos principai, maisto racionas;
 - b) fizinis aktyvumas;
 - c) streso valdymas;
 - d) miego higiena.
- Vesti dienynus.

- **2023-09-18** Jaučiasi patenkinamai. Vargina mieguistumas Po psichiatro konsultacijos , skirtas gydymas. Sv.-43(+2) kg. Kūno masės indeksas: 14.88 kg/m²,AKS 100/65mm/hg, ŠSD-70k/min. **IPS kontrolė po 1mėn,**
- **2023-10-12** Jaučiasi gerai, apetitas geras, valgo noriai ir skaniai. Mityba nereguliari dėl darbo pobūdžio Ūgis 170cm, Sv.-43 kg. Kūno masės indeksas: 14.88 kg/m²,AKS 100/70mm/hg, ŠSD-69k/min,. **IPS kontrolė po 2 mėn,**
- **2023-12-20** Sv. – 49(+6) kg. Kūno masės indeksas: 16,96 kg/m², AKS 104/68mm/hg, ŠSD-77k/min. T normali. - Apetitu nesiskundžia, jaučia didelį potraukį saldumynams. Teigia, jog valgo kai tik turi laiko. Mityba nereguliari dėl darbo pobūdžio. **Konsultuota endokrinologo**, rekomenduotai tęsti l tiroxin po 75 mcgx1 ryte nevalgius bei selenas
- **2024-01-16** Sv. – 53(+4) kg. Kūno masės indeksas: 18.34 kg/m², AKS 90/70mm/hg, ŠSD-78k/min. T normali. Kraujospūdis: 90/70 mmHg; **IPS kontrolė po 1mėn,**
- **2024-02-20** Jaučiasi patenkinamai, apetitu nesiskundžia, jaučia didelį potraukį saldumynams. Teigia, jog valgo kai tik turi laiko, dažnai užkandžiauja. Mityba nereguliari dėl darbo pobūdžio. Ūgis - 170cm, Sv. – 55(+2) kg. Kūno masės indeksas: 19,03 kg/m²,

Motyvacija gydymuisi pakankama. Kontrolė būklei pablogėjus.

Apibendrinant

- Išplėstinės slaugos praktika plinta pasaulyje kaip esminė priemonė sprendžiant sveikatos priežiūros prieinamumo ir efektyvumo problemas.
- Išplėstinės slaugos praktika Lietuvoje dar yra ankstyvoje vystymosi stadijoje, tačiau ji turi didelį potencialą sveikatos priežiūroje .
- Remiantis tarptautine patirtimi ir stiprinant teisinę bazę, išplėstinės praktikos slaugytojai gali reikšmingai prisidėti prie prieinamesnės ir kokybiškesnės sveikatos apsaugos Lietuvoje.
- Tyrimai atskleidžia, jog išplėstinės praktikos slaugytojo veikla gerina teikiamų paslaugų kokybę, jų prieinamumą, pacientų pasitenkinimą ir pastebima ekonominė nauda. Jų kompetencija apima klinikinės priežiūros, lyderystės, tarpprofesinio bendravimo sritis.

**JŪRININKŲ SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS CENTRAS**

AČIŪ UŽ DĒMESĪ!